

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 3Co/187/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1511216614
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 05. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alexandra Hanusová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2020:1511216614.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Alexandry Hanusovej a sudcov JUDr. Romana Bolebrucha a Mgr. Patricie Skotnickej v spore žalobcov: 1. Mgr. Brigita Kamenská, Ražná 3, Bratislava, 2. Gustáv Poropatich, Ražná 1, Bratislava, 3. Mária Sirá, Záhumenná 90, Bratislava, 4. František Bodics, Na hrádzi 189, Bratislava, 5. Gabriela Ferenčáková, Na hrádzi 53, Bratislava, 6. Gertrúda Broszová, Hraničiarska 57, Bratislava, všetci zastúpení advokátom JUDr. Lászlom Lengyelom, Športová 978/45, Dunajská Streda, proti žalovaným: 1. Podielnícke družstvo DUNAJ, IČO: 00 190 667, Vývojová 852, Bratislava, zastúpené Advokátskou kanceláriou JUDr. Matúš Meheš, s.r.o., Nevädzova 6C, Bratislava, 2. Ing. Peter Jakubec, Lenardova 6, Bratislava, 3. Michaela Jakubcová, Bajzova 12, Bratislava, obaja zastúpení DEDÁK & Partners, s.r.o., Mostová 2, Bratislava, o určenie neplatnosti právneho úkonu a o určenie neexistencie záložného práva, na odvolanie žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V č.k. 7C/372/2011-442 zo dňa 30.11.2017, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

Žalovaným 1/, 2/ a 3/ priznáva proti žalobcom 1/ až 6/ plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia 1/ až 6/ domáhali určenia, že darovacia zmluva zo 7.2.2006 uzavretá medzi žalovanými 1/ a 2/ je v časti prevodu vlastníckeho práva k pozemku nachádzajúcemu sa v katastrálnom území Č., v obci D. - K. Č. Č., okres Bratislava V, evidovanému v katastri nehnuteľností vedenom na Okresnom úrade Bratislava, katastrálnym odborom v registri CKN na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela č. XXXX, druh pozemku ostatné plochy o výmere 28 347 m², zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/ absolútne neplatným právnym úkonom a že na základe zmluvy o záložnom práve z 19.7.2010 uzavretej medzi žalovaným 2/ a žalovaným 3/ nevzniklo žalovanému 3/ záložné právo k predmetnému pozemku. Žalovaným 1/ až 3/ priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. Žalobcovia 1/ až 6/ odôvodnili žalobu tým že pozemky, kedysi evidované v pozemkovoknižnej vložke č. 1, katastrálneho územia Č., boli do účinnosti zákona č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov (ďalej len „zákon č. 81/1949 Zb.“) v spoluvlastníctve členov pasienkovej spoločnosti Č.. Na základe tohto zákona prešli do vlastníctva právneho predchodcu žalovaného 1/ a v deň nadobudnutia účinnosti zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“) bol vlastníkom predmetných nehnuteľností žalovaný 1/. Dňa 7.2.2006 žalovaný 1/ uzavrel so žalovaným 2/ darovaciu zmluvu, na základe ktorej bol 20.3.2006 povolený vklad vlastníckeho práva k predmetným pozemkom v prospech

obdarovaného žalovaného 2/. Podľa žalobcov je darovacia zmluva podľa ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. absolútne neplatným právnym úkonom, pretože oni sú v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 tohto zákona oprávnenými osobami a svoje právo na vrátenie vlastníckeho práva si uplatnili včas (správne konanie však nie je právoplatne skončené). Naliehavý právny záujem videli v tom, že jedine určovací rozsudok súdu o tom, že darovacia zmluva je absolútne neplatná, umožní správne orgánu rozhodnúť o ich reštitučných nárokoch. Nakoľko mali za to, že predmetná darovacia zmluva je absolútne neplatná, za neplatnú považovali aj zmluvu o záložnom práve z 19.7.2010, ktorou bolo zriadené záložné právo k predmetnému pozemku v prospech žalovaného 3/.

3. Vykonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie preukázať, že žalobcovia 1/ až 6/ si uplatnili svoje reštitučné nároky na Obvodnom pozemkovom úrade v Bratislave dňa 8.12.2004 (žalobkyňa v 3. rade dňa 16.11.2004). Predmetom nároku na navrátenie vlastníctva boli nehnuteľnosti, ktoré sú zapísané v katastri nehnuteľností katastrálneho územia Č. vo vložke č. 1. Žiadosti boli vedené na Pozemkovom úrade D. - mesto pod protokolovými číslami XXXX/XX, XXXX/XX, XXXX/XX, XXXX,XX, XXXX/XX O. XXXX/XX. Súd zistil, že dňa 4.12.2007 boli konania vedené o žiadostiach, okrem konania č. 4475/2004, prerušené a účastníci konania boli vyzvaní na odstránenie nedostatkov žiadostí doplnením dokladov v lehote do 30.3.2008 a do 28.9.2017 a podľa oznámenia Okresného úradu Bratislava neboli predmetné reštitučné konania skončené pre náročnosť potrebného dokazovania. Dňa 7.2.2006 N. A. A., právny predchodca žalovaného 1/, uzavrel so žalovaným 2/ darovaciu zmluvu, ktorej predmetom okrem iných nehnuteľností bol aj pozemok parc. č. XXX vedený ako ostatná plocha vo výmere 28 347 m², nachádzajúci sa v katastrálnom území Č., obec D. - K. Č. Č., zapísaný na liste vlastníctva č. XXX. Vklad bol povolený dňa 20.3.2006 pod č. V-737/06. Žalovaný 2/ potom 19.7.2010 uzavrel so žalovanou 3/ zmluvu o záložnom práve, ktorého predmetom okrem iných nehnuteľností je aj pozemok reg. C katastra nehnuteľností parc. č. XXX, ostatná plocha o výmere 28 347 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX katastrálneho územia ČB., V. D. - K. Č. Č.. Vklad podľa tejto zmluvy bol povolený dňa 11.8.2010 pod č. V-19050/10.

4. Zistený skutkový stav súd prvej inštancie vyhodnotil tak, že žalobcovia nepreukázali, že by svoje reštitučné nároky uplatnili riadne podľa zákona č. 503/2003 Z.z. (konania správneho orgánu boli prerušené 4.12.2007 a žalobcovia boli vyzvaní na odstránenie nedostatkov a doplnenie potrebných dokladov). Podľa jeho názoru len v prípade, ak by žalobcovia uplatnili svoje reštitučné nároky riadne, včas a zákonným spôsobom, by platilo obmedzenie stanovené v § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z., že nemožno previesť predmetnú nehnuteľnosť do vlastníctva iného. V takomto prípade by neplatnosť právneho úkonu nastala automaticky zo zákona bez toho, aby bolo potrebné neplatnosť určiť v súdnom konaní. Na základe uvedeného dospel k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť, nakoľko je zrejmé, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacej zmluvy zo 7.2.2006 a zmluvy o záložnom práve z 19.7.2010 nie je daný.

5. Podľa súdu prvej inštancie predloženými dôkazmi nebolo jednoznačne preukázané, že nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom posudzovanej darovacej zmluvy je tá, ktorú žalobcovia žiadajú navrátiť podľa zákona č. 503/2003 Z.z. v konaní vedenom na Okresnom úrade Bratislava. Dodal, že súčasným vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti je F. D., ktorý nie je sporovou stranou a vlastníctva tohto pozemku sa týka aj spor vedený na tamomšom súde pod sp. zn. 50C/12/2012, ktorý bol prerušený do skončenia tohto konania. Vzhľadom na to, že označené právne úkony spĺňajú všetky podmienky požadované ustanovením § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka a v spore nebol preukázaný naliehavý právny záujem na určení, žalobu podľa ustanovení § 2 ods. 1, § 4 ods. 1, ods. 2 a ods. 3, § 5 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 zákona č. 503/2003 Z.z., § 39 Občianskeho zákonníka a § 137 písm. c) CSP v celom rozsahu zamietol.

6. O náhrade trov konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 CSP v spojení s § 262 ods. 2 CSP tak, že úspešným žalovaným 1/ až 3/ priznal plný nárok na náhradu trov konania.

7. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali žalobcovia 1/ až 6/ odvolanie, ktorým žiadali rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť a žalobe v celom rozsahu vyhovieť a to z dôvodov stanovených § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP. Namietali skutkové zistenie súdu prvej inštancie, že nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom darovania nie je nehnuteľnosť, na ktorú si uplatňujú právo. Podľa nich pozemok, ktorý tvorí predmet darovacej zmluvy, bol vytvorený z pozemku parc. č. XXX, kedysi vedenom v pozemkovoknižnej vložke č. 1, katastrálneho územia Č., túto skutočnosť preukázali identifikáciou parciel z 11.5.2011, ktorá tvorí prílohu k žalobe. Z predložených listín je podľa žalobcov jednoznačné, že pozemok, ktorý bol evidovaný v registri C KN na liste vlastníctva č. XXX katastrálneho územia Č. ako parcela č. XXX, ostatné

plochy o výmere 28 347 m² je t.č. evidovaný v registri C KN na liste vlastníctva č. XXXX, katastrálneho územia Č. ako parcela č. XXXX, ostatné plochy o výmere 28 347 m². Ohľadom nesprávnych skutkových zistení podporne poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30.09.2009 sp. zn. 3 Cdo 295/2008.

8. V odvolaní žalobcovia namietali aj proti záveru súdu prvej inštancie, že svoje reštitučné nároky neuplatnili riadne a zákonným spôsobom. Poukázali na to, že zákaz prevodu pozemku podľa ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. sa začínal dňom účinnosti tohto zákona (1.1.2004) a ak do 31.12.2004 bolo právo na navrátenie vlastníctva k pozemku uplatnené, skončí sa dňom právoplatnosti rozhodnutia o uplatnenom reštitučnom nároku. Zákaz prevodu teda trvá po celú dobu správneho konania. Podľa názoru žalobcov ak povinná osoba tento zákaz poruší, prevod pozemku je absolútne neplatný, a to aj vtedy, ak účastníci tohto právneho úkonu o dôvode jeho neplatnosti nevedeli. Mali tiež za to, že každá zo žiadostí spĺňala požiadavku minimálnej konkretizácie nehnuteľnosti, a preto je plnohodnotným podaním v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. a zároveň zákonným uplatnením nároku na navrátenie vlastníctva, k čomu poukázali na rozhodnutia Ústavného súdu SR z 30.4.2009 sp. zn. IV. ÚS 150/2009 a zo 7.7.2010 sp. zn. I. ÚS 12/2010. V predmetnom spore bolo podľa žalobcov povinnosťou dokazovať iba to, že nárok na navrátenie pozemku bol uplatnený včas a o tomto nároku správny orgán ešte nerozhodol (rozhodnutie ešte nenadobudlo právoplatnosť), pričom dôvod, pre ktorý ešte nerozhodol je bez právneho významu. Keďže nárok na navrátenie pozemku bol uplatnený včas, neplatnosť jeho prevodu sa viaže už iba k tomu, že bol urobený po dni účinnosti citovaného zákona a pred právoplatnosťou rozhodnutia o priznaní reštitučného nároku. Nakoľko v čase uzavretia darovacej zmluvy bol daný dôvod jej absolútnej neplatnosti podľa ustanovenia § 4 ods. 2 vety prvej zákona č. 503/2003 Z.z., na jej neplatnosť nemá podľa názoru žalobcov žiadny vplyv výsledok konania o reštitučných nárokoch vedenom správnym orgánom.

9. Na záver žalobcovia v odvolaní poukázali na to, že správny orgán môže podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. rozhodnúť iba o uplatnenom reštitučnom nároku a riešiť otázku vlastníctva jedine medzi oprávnenou a povinnou osobou. Spor o tom, či povinná osoba alebo osoba zapísaná v katastri nehnuteľností ako vlastník je vlastníkom dotknutej nehnuteľnosti, nie je sporom, ktorý by mohol riešiť správny orgán, ale je to spor občianskoprávny, o ktorom rozhoduje súd. Zdôraznili, že správny orgán bude môcť rozhodnúť o týchto nárokoch len vtedy, keď súd určí, že darovacia zmluva je absolútne neplatná a v konaní vedenom pod sp. zn. 50C/12/2012 bude určená neplatnosť dražby, na ktorej bol predmet darovacej zmluvy vydražený. Práve touto skutočnosťou je podľa mienky žalobcov daný naliehavý právny záujem. Dodali, že F. D. nie je účastníkom predmetnej darovacej a ani záložnej zmluvy, a preto skutočnosť, že nie je sporovou stranou v tomto súdnom konaní nie je prekážkou pre rozhodnutie vo veci.

10. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k odvolaniu žiadal rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť, nakoľko súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec aj správne posúdil. Uviedol, že petit navrhovaného rozhodnutia je nevykonateľný, nakoľko nehnuteľnosť označená žalobcami je síce pod uvedeným parcelným číslom a geometrickým určením v katastrálnom operáte evidovaná, avšak je zapísaná v katastri nehnuteľností nesprávne, čo preukazuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 12.11.2013 sp. zn. 5S/73/2013, ktorým zrušil rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Bratislave č. 6556/12/479/10/MSO z 25.1.2013. Práve na základe tohto zrušeného rozhodnutia bol vytvorený pozemok označený žalobcami v žalobe, a po jeho zrušení sa faktický stav nezhoduje s právnym stavom, keďže predmetný pozemok de jure neexistuje. Poukázal na to, že z predložených dôkazov nevyplýva, že nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom darovania je nehnuteľnosť, na ktorú si žalobcovia 1/ až 6/ uplatňujú nárok na navrátenie vlastníckeho práva. Tým pádom podľa jeho názoru nevyplýva, že bol v zmysle zákona č. 503/2003 Z.z. povinnou osobou, a teda nie je ani pasívne vecne legitimovaný vo veci. Poukázal na skutočnosť, že doteraz nebolo právoplatne rozhodnuté o uplatnených nárokoch žalobcov a z tohto dôvodu nie je preukázaná aktívna legitimácia žalobcov 1/ až 6/ v tomto súdnom konaní.

11. Žalovaní 2/ a 3/ vo vyjadrení k odvolaniu tiež žiadali napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Vo vyjadrení uviedli, že žalobcovia mali vyvinúť zvýšenú procesnú aktivitu na odstránenie pochybností o jednoznačnej a riadnej identifikácii predmetného pozemku / predmetných nehnuteľností, nakoľko mali za to, že žalobcovia nesprávne identifikovali predmetné predmetný pozemok / predmetné nehnuteľností, a preto nebolo odvolanie podané dôvodne. Zdôraznili, že určením absolútnej neplatnosti predmetných zmlúv by nebola vyriešená sporná otázka, ale táto bude závisieť od iného súdneho sporu,

nakoľko súčasným vlastníkom sporných nehnuteľností je osoba odlišná od žalovaných. Podľa ich názoru súd nemôže vyvodiť existenciu naliehavého právneho záujmu z nepodložených tvrdení žalobcov, a ich tvrdenie, že správny orgán nemôže rozhodnúť pre prebiehajúce súdne spory je mylné, zavádzajúce a ničím nepodložené. Za nepodložené označili aj to tvrdenie žalobcov, že rozhodnutie v predmetnom konaní môže mať význam pre rozhodnutie súdu o neplatnosti dražby v inom konaní vedenom na tamomšom súde.

12. Odvolací súd viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach, prejednal odvolanie žalobcov bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP) dospel k záveru, že odvolanie žalobcov nie je dôvodné. Odvolací súd rozsudok verejne vyhlásil dňa 28.5.2020 (§ 378 ods. 1 CSP v spojení s jeho § 219 ods. 3).

13. Odvolací súd sa po preskúmaní súdneho spisu stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu, pretože je vecne správne, a nakoľko sa v podstate stotožňuje i s odôvodnením napadnutého rozsudku, konštatuje aj správnosť jeho dôvodov (§ 387 ods. 1 a 2 CSP).

14. V prejednávanej veci súd prvej inštancie zamietol žalobu na určenie neplatnosti darovacej zmluvy zo 7.2.2006 uzavretej žalovaným 1/ a žalovaným 2/ o prevode vlastníctva k pozemku nachádzajúcemu sa v katastrálnom území Č., evidovanom v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. XXXX ako parc. č. XXXX o výmere 28 347 m² a o určenie, že neexistuje záložné právo k tomuto pozemku vzniknuté zmluvou z 19.7.2010 uzavretou medzi žalovaným 2/ a žalovanou 3/ pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu žalobcov na takomto rozhodnutí súdu (posledná veta ods. 17 napadnutého rozsudku), k čomu poukázal na ustanovenia § 137 písm. c) CSP, § 2 ods. 1, § 4 ods. 1, ods. 2 a ods. 3, § 5 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 zák. č. 503/2003 Z.z. a § 39 Občianskeho zákonníka.

15. Súd prvej inštancie rozhodol o žalobe podľa ustanovenia § 137 písm. c) CSP, podľa ktorého žalobou možno žiadať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Aplikáciu tohto ustanovenia CSP vo veci v odôvodnení rozsudku neobjasnil a tak ostalo na odvolacom súde, aby na podporu záveru súdu, že na požadovanom určení nie je naliehavý právny záujem doplnil právne posúdenie otázky, ktoré ustanovenie procesného predpisu o prípustnosti žaloby sa má uplatniť v danej veci, ktorá bola začatá na návrh doručený súdu 9.8.2011, za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (účinný do 30.6.2016), a konkrétne či sa má vo veci uplatňovať ustanovenie § 80 písm. c) O.s.p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem alebo ustanovenie § 137 písm. c) CSP (účinný od 1.7.2016), podľa ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, a o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

16. S prihliadnutím na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ktorý už uznesením z 18. decembra 2018 sp. zn. 6 Cdo 30/2018 potvrdil, že podmienky procesnej prípustnosti žalôb na určenie právnej skutočnosti podaných za účinnosti O.s.p. sa majú posudzovať podľa ustanovení O.s.p., odvolací súd uvádza, že procesná prípustnosť prvého zo žalobných návrhov, ktorým sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti darovacej zmluvy, sa má posudzovať podľa ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p., keďže ide o určenie právnej skutočnosti.

17. Podľa odôvodnenia rozhodnutia Najvyššieho súdu SR z 18. decembra 2018 sp. zn. 6 Cdo 30/2018: „V danom prípade predmetom konania bola žaloba žalobcu o určenie neplatnosti právnych úkonov uzavretých medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/, pričom žaloba bola podaná na okresný súd za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Konajúce súdy preto správne posudzovali podmienky procesnej prípustnosti takejto žaloby podľa Občianskeho súdneho poriadku (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP). V súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu žalobcom podanú žalobu považovali za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c) O.s.p., podľa ktorého návrhom možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Podmienkou úspešnosti takejto žaloby je z procesnoprávneho hľadiska existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorú skutočnosť je povinný tvrdiť a preukázať žalobca. Pokiaľ preto

konajúce súdy posudzovali najskôr splnenie tejto procesnej podmienky žalobcom podanej žaloby, ich postup nemožno označiť za nesprávny, zjavne sa vymykajúci kogentnému procesnému ustanoveniu. Práve naopak, takýto procesný postup bol v súlade s citovaným ustanovením § 80 písm. c) O.s.p. Napokon, aj sám žalobca v žalobe uvádzal, že ide o návrh podľa tohto zákonného ustanovenia a aj tvrdil skutočnosti, ktorými odôvodňoval svoj naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Okrem toho, súdna prax je jednotná aj v tom, že ak súd dospeje k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a žalobu z tohto dôvodu zamietne, nezaobera sa žalobou vo veci samej. Ak preto súd prvej inštancie zamietol žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu a odvolací súd jeho rozhodnutie ako vecne správne potvrdil (správnosť tohto právneho názoru dovolateľ v dovolaní nenamietal), a následne sa nezaoberal opodstatnenosťou žaloby vo veci samej, nešlo o postup, ktorým by konajúce súdy porušili kogentné ustanovenie procesného predpisu.“

18. Podľa ustanovenia § 137 písm. c) CSP, na ktoré poukázal súd prvej inštancie nebolo možné vo veci pri posudzovaní prvého z návrhov na určenie postupovať preto, že toto pripúšťa rozhodnúť o tom, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem a pri žalobe o určenie neplatnosti právneho úkonu ide o určenie právnej skutočnosti. Určenie právnej skutočnosti rozhodnutím súdu je prípustné ustanovením § 137 písm. d) CSP, na ktoré súd prvej inštancie v odôvodnení nepoukázal. Jeho využitie v danej veci však neprichádzalo do úvahy, s ohľadom na tom, že požadované určenie nevyplýva z osobitného predpisu.

19. Ustanovenie § 137 písm. c) CSP, podľa ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, bolo súdom prvej inštancie správne aplikované na žalobu v tej časti (§ 470 ods. 1 CSP), ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že predmetné záložné právo neexistuje. Táto úprava sa zhoduje s úpravou v § 80 písm. c) O.s.p. platnou do 30.6.2016; obidve tieto úpravy podmieňujú prípustnosť žaloby (návrhu na začatie konania) naliehavým právnym záujmom na určení.

20. Súd prvej inštancie v danej veci zisťoval, či na požadovaných určeníach je naliehavý právny záujem, tak ako to stanovovalo ustanovenie § 80 písm. c) O.s.p. pre rozhodnutie o prvom zo žalobných návrhov, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy a ustanovenie § 137 písm. c) CSP pre rozhodnutie o druhom žalobnom návrhu o určenie neexistencie záložného práva. Nedostatočné vysvetlenie aplikácie ustanovenia § 137 písm. c) CSP a chýbajúci poukaz na ustanovenie § 80 písm. c) O.s.p. a jeho aplikácia vo veci v odôvodnení napadnutého rozsudku podľa odvolacieho súdu však nie je takou vadou, ktorá by mohla spôsobiť nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 365 ods. 1 písm. c) CSP), nakoľko v oboch prípadoch bolo potrebné preukazovať naliehavý právny záujem, ktorý súd prvej inštancie nezistil. O vecnej opodstatnenosti žaloby možno rozhodovať až po zistení, že naliehavý právny záujem je daný. Ústavný súd vo svojej judikatúre vyslovil právny názor, podľa ktorého ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania, spravidla žalovaného (nález Ústavného súdu SR z 27.1.2011 sp. zn. II. ÚS 382/2010).

21. Naliehavý právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, spočíva v tom, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie sporu a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa požadovaným určením vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa žalobe na plnenie). Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod zamietnutia žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovacia žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 4.3.2009 sp. zn. 3 Cdo 241/2008).

22. Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti takejto určovacej žaloby musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť

odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovací žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov.

23. Procesná povinnosť preukázať, že v dobe rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši, resp. odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie (rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 6. decembra 2012 sp. zn. 5 Cdo 31/2011).

24. Uvedené sa uplatní aj pri rozhodovaní o určení, či tu právo je alebo nie je podľa ustanovenia § 137 písm. c) CSP, ktoré je zhodné s predchádzajúcou úpravou v § 80 písm. c) O.s.p.; obidve ustanovenia pripúšťajú žaloby o určenie či tu právo je alebo nie je, ak je na určení naliehavý právny záujem. V danej veci, táto podmienka platí aj pre určenie neplatnosti darovacej zmluvy (prvý návrh), keďže sa pri tomto návrhu má postupovať podľa ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p.

25. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd po preskúmaní spisu dospel k záveru, že súd prvej inštancie sa s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovaných určeníach vysporiadal akceptovateľným spôsobom. Za podstatné v prvom rade považoval osobitný režim stanovený zákonom č. 503/2003 Z.z., v rámci ktorého sa ešte len bude rozhodovať o tom, či žalobcovia sú osobami, ktorým sa vráti predmetný pozemok (oprávnenými osobami). Ďalšou okolnosťou, na ktorú pri posudzovaní zisteného súd prvej inštancie prihliadol bolo, že vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti v dobe jeho rozhodovania bola už iná osoba ako žalovaný 1), a tak by sa na postavení žalobcov nič nezmenilo ani vtedy, ak by boli v spore úspešní. Na podporu tohto argumentu odvolací súd poukazuje na názor Najvyššieho súdu SR uvedený v rozsudku z 25. mája 2010 sp. zn. 2 Cdo 110/2009: „Naliehavý právny záujem na určení nie je daný, ak sa práva, ktoré má byť ohrozené, alebo neisté, dotýka ďalšia právna zmena. Rozhodujúci je preto stav v čase vyhlásenia rozsudku a naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c) O.s.p. je daný vtedy, ak existuje aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi navrhovateľom a odporcom, ktorý je ohrozením navrhovateľovho právneho postavenia a ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť.“

26. Podľa odvolacieho súdu v preskúmvanej veci dospel súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania a jeho posúdenia k správneému záveru, že žalobcovia nemôžu mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení a z hľadiska podstatných okolností prípadu, ktoré neboli medzi stranami sporné, nemal pochybnosti o správnosti vyvodeného záveru a teda dôvod na zmenu rozsudku alebo vrátenie veci na ďalšie konanie.

27. Nepreukázanie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe či už podľa ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p. alebo § 137 písm. c) CSP je samostatným a prvoradým dôvodom, pre ktorý nemôže určovací žaloba obstáť a ktorý sám o sebe vedie k jej zamietnutiu. Preto vecné námietky uvádzané žalobcami v odvolaní neboli spôsobilé zmeniť správnosť záverov napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa, ktorý svoje rozhodnutie založil na procesnej neprípustnosti žaloby a nemalo teda význam, aby sa nimi odvolací súd zaoberal. Žalobcovia v odvolaní namietali záver súdu prvej inštancie, že z dokladov, ktoré predložili v konaní nevyplýva, že predmetná nehnuteľnosť je tá istá ako tá, ktorú žiadajú vrátiť podľa zákona č. 503/2003 Z.z., posúdenie ich statusu a výklad niektorých ustanovení tohto zákona. K záveru súdu prvej inštancie o tom, že na požadovanom určení nie je daný naliehavý právny záujem v odvolaní uviedli len toľko, že tento je daný tým, že Okresný súd Bratislava V prerušil konanie o určenie neplatnosti dražby vedené pod sp. zn. 50C/12/2012 do právoplatného skončenia daného konania a že okolnosť, že F. D. (nový vlastníkom predmetného pozemku) nie je účastníkom konania, nie je prekážkou rozhodnutia o žalobe. Tieto námietky uplatnené proti záveru súdu prvej inštancie o tom, že na určení neplatnosti právneho úkonu a práva nie je naliehavý právny záujem odvolací súd zodpovedal v bodoch 20 až 24 odôvodnenia rozsudku.

28. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že žalobcovia v odvolaní neuviedli také skutočnosti, ktorými by spochybnili správnosť záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštancie, a preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vo výroku vecne správny v zmysle ustanovenia § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

29. Odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania podľa ustanovenia § 396 ods. 1 CSP v spojení s jeho § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 a žalovaným, ktorí mali plný úspech v odvolacom konaní, priznal plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

30. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).